

HANS MIG CÈNTIM

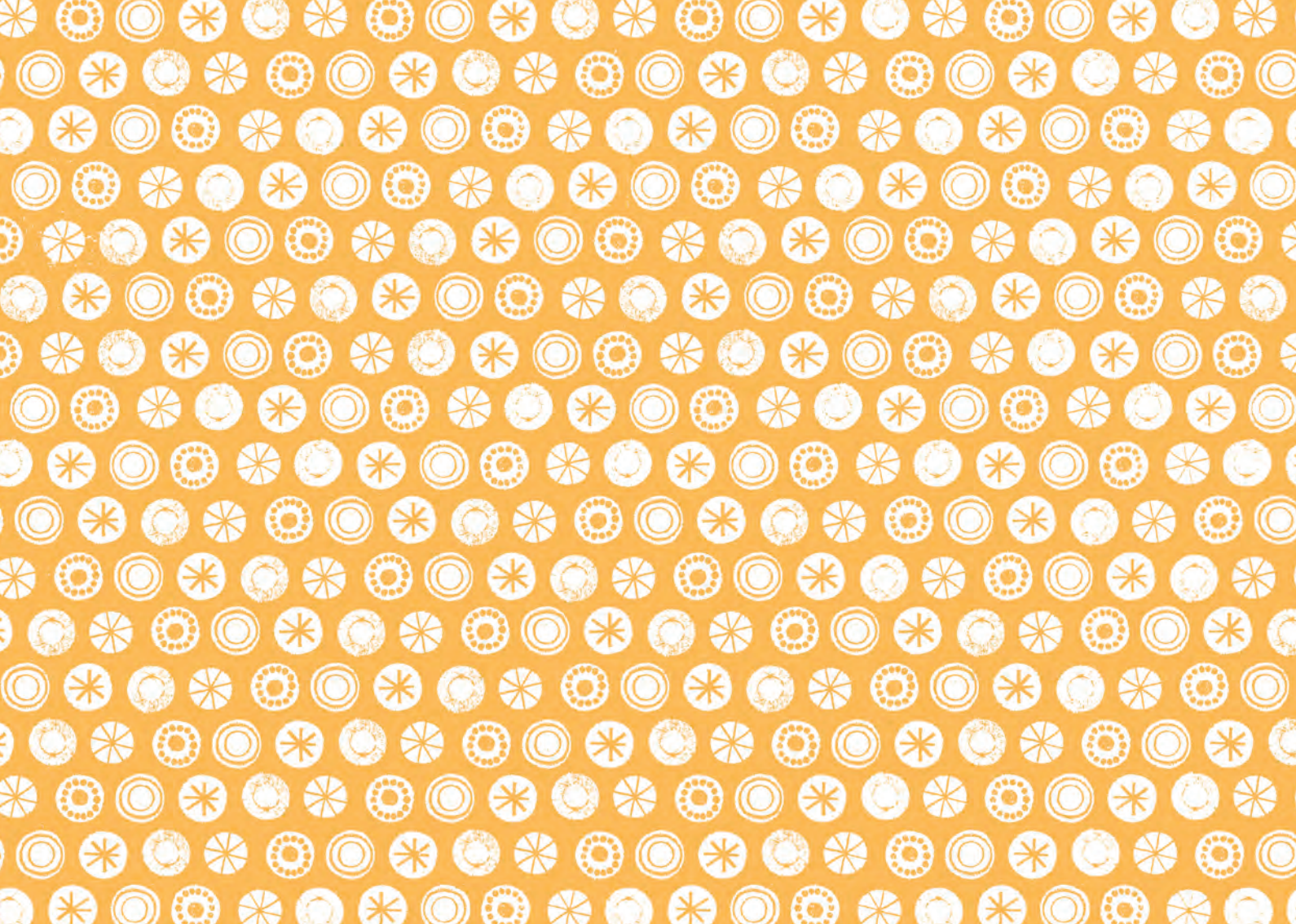
— I TOTES LES PARAULES DEL MÓN —

DIANA COROMINES I CALDERS

IL·LUSTRACIONS DE CINTA FOSCH

HANS MÍG CÈNTIM

— I TOTES LES PARAULES DEL MÓN —

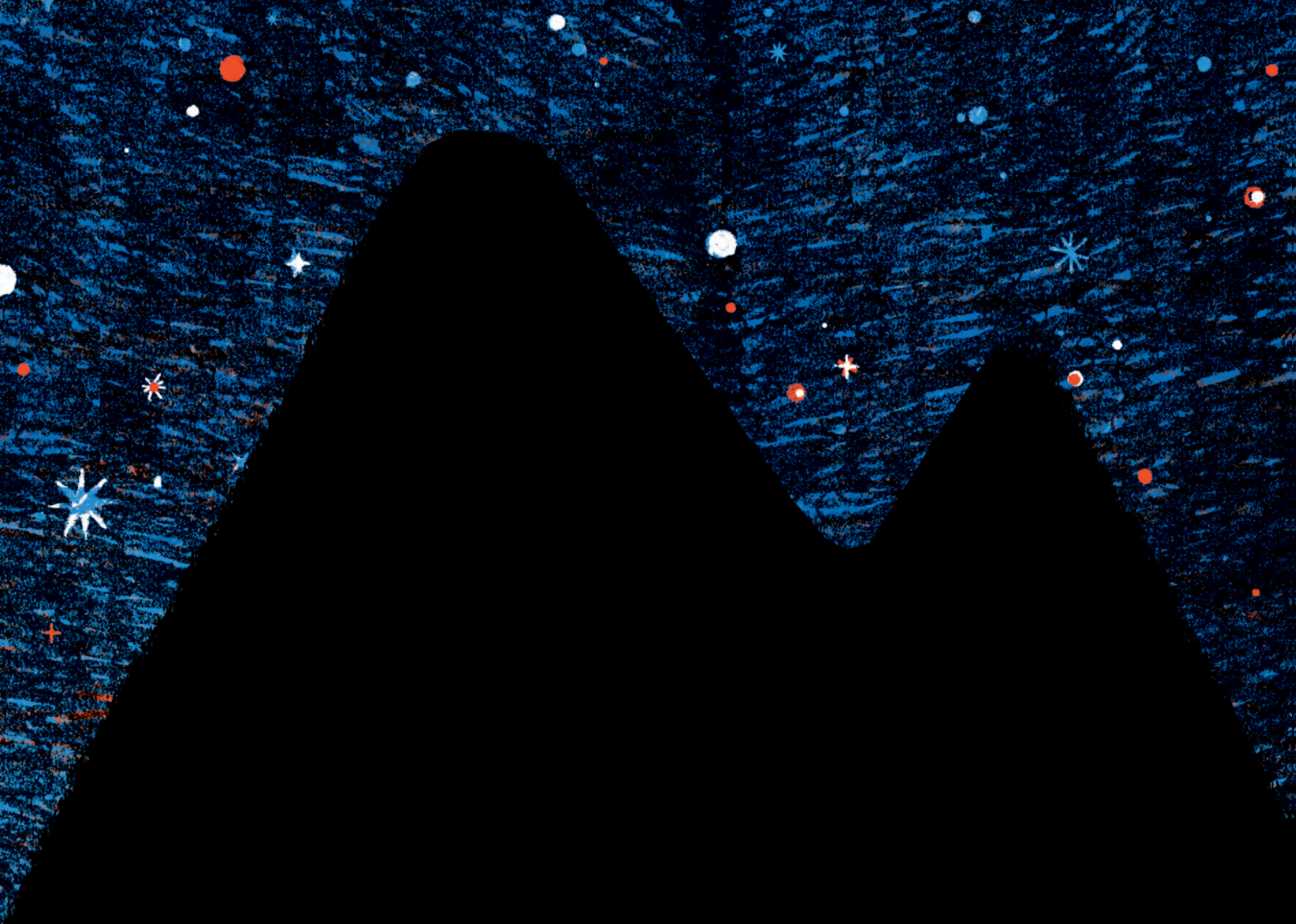

DIANA COROMINES I CALDERS

IL·LUSTRACIONS DE CINTA FOSCH

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

LA història que explicarem tot seguit va passar no fa gaires anys a Bornholm, una petita illa de la mar Bàltica. Tota illa és com un petit país, i aquesta que ara ens ocupa és plena de camps verds i casetes amb teulada baixa, i l'olor del mar s'hi escampa de bon matí

de tal manera que eixampla l'horitzó dels seus habitants fins a l'infinit. Hi ha escoles, botigues, carrers, biblioteques, places de mercat i, en definitiva, tot allò que es pot esperar d'un país on els nens i nenes puguin descobrir cada dia coses noves i interessants i on els grans, sempre atrafegats com a tot arreu, no hagin de patir més del compte i tinguin temps, de tant en tant, de fer l'ullet a alguna estrella o d'escoltar una història sorprenent.

En aquest petit món voltat de mar hi vivia en Hans Høgny; o potser més aviat hauríem de dir en Hans Mig Cèntim, que és com l'havien rebatejat els seus amics. En Hans era un nen poc corrent, no només perquè era més aviat menut —cosa que, per diferenciar-lo d'un altre Hans que es veu que feia més embalum, li havia valgut aquell sobrenom—, sinó perquè tenia una manera especial d'observar les coses. Era quiet i callat però es fixava en tot, i quan a casa o a l'escola es parlava d'un tema difícil, li agradava fer preguntes i deixava tothom bocabadat de la quantitat de coses que, sense saber-les, intuïa. Per exemple, quan a escola havien tractat el tema de la gravetat, la mestra els havia dut una magrana i els havia mostrat com queia en deixar-la anar.

—Com és que la magrana no cau cap al cel? —havia preguntat la mestra, abans d'explicar-los que, a la Terra, hi ha una força que ho atrau tot cap al seu centre. N'havien parlat amb detall, i cada nen havia tingut ocasió de comprovar que no hi havia res que s'enfilés cap al sostre; ni llapis, ni motxilles, ni la bola del

paper de plata de l'esmorzar, ni tan sols la mestra mateix, que havia ensopegat i havia estat a punt de caure a terra.

—Però —havia dit llavors en Hans, quan ja estaven a punt de canviar de tema—, i les paraules?

—Què passa, amb les paraules, Hans?

—Les paraules no cauen mai a terra. Més aviat s'enlairen...

Els nens havien esclafit a riure, i la mestra s'havia quedat desorientada.

12

—A veure, Hans. No sé ben bé a què et refereixes —havia dit, mentre barrinava abans de trobar una bona resposta—. Però efectivament, les paraules no cauen. Ara: em sembla que tampoc no s'enlairen, sinó que suren. Què en penseu?

Els nens, que ja estaven una mica nerviosos perquè era tard i s'apropava l'hora de plegar, havien trobat que aquella qüestió dels mots voladors (perquè era evident que no s'arrossegaven per terra com els rèptils, oi?) era molt interessant, i s'havien

posat a cridar, uns en un to més greu, d'altres fent veu de falset, per veure fins a quin punt era veritat que si bé la gravetat lligava les coses ben curt, les paraules, en canvi, volaven lliures. I entre tantes rialles i cridòria, la mestra s'havia donat per vençuda i els havia deixat sortir abans d'hora.

Aquell dia, de tornada cap a casa, l'Ariadna (que vivia molt a prop i per això sovint feien el camí junts) havia explicat en veu baixa un secret a en Hans, mirant a banda i banda per assegurar-se que no els sentia ningú.

14

—Escolta, Hans —li havia xiuxiuejat—. Tu la saps, la història del tresor de la nostra illa?

Ell s'havia quedat sorprès i havia fet que no amb el cap. Era un nen tímid, i la seguretat de l'Ariadna, que tenia uns ulls marrons molt bonics i una mirada incisiva, l'impressionava i el deixava extasiat al mateix temps.

—Me la va explicar un dia el meu pare. Es veu que fa molts, molts segles, uns cavallers van arribar a l'illa i van enterrar-hi un bagul ple de tresors, entre els

quals diuen que hi havia un llibre ple de paraules màgiques! L'han buscat per tot arreu, aquest cofre tan valuós, però es veu que ningú no l'ha sabut trobar...

En Hans es va quedar mut; el secret l'havia captivat, però l'Ariadna encara l'havia deixat més atordit, i abans que hagués tingut temps de respondre, la seva amiga ja li havia dit adeu i havia desaparegut carrer avall fent saltirons.

—Què ha passat avui, a l'escola, Hans? —havia preguntat el seu pare aquell vespre, mentre sopaven al petit jardí de davant de casa—. La mestra diu que has organitzat un bon guirigall.

En Hans havia aixecat els ulls del plat, sorprès.

—Jo? —havia dit, deixant a mig aire la cullera plena de pèsols. Sempre s'assabentava de tot, el seu pare; a vegades pensava que potser era detectiu, com aquells de les pel·lícules o les novel·les que llegia l'àvia. Se'l va imaginar amb un maletí i una lupa, fent investigacions a diversos llocs alhora, de dia i de nit, mentre feia creure a tothom que era professor. Quin murri!

En Hans s'havia distret tant afigurant-se el seu pare com un autèntic Sherlock Holmes que gairebé no havia sentit el comentari de la mare.

16

—I dius que s'han posat a cridar tots alhora, com si haguessin perdut l'enteniment? Hans: no m'agrada que facis brega. Als mestres se'ls ha de respectar...

—Ha estat sense voler —havia replicat ell—. Parlàvem de la força de la gravetat i de com les coses cauen a terra quan les deixes anar, i a mi m'ha semblat que potser hi ha coses que no...

—Que no què? —l'havia interromput la mare, mirant-lo com si se li estigués acabant la paciència.

—Doncs que no cauen.

—Au va: no diguis més bestieses i acaba't la verdura.

L'àvia Gitte li havia fet l'ullet, des del cap de taula, i els pares havien reprès la conversa tranquil·la i pausada, mentre en Hans s'imaginava com les frases que anaven dient s'enlairaven sense pressa, separant-se com bons amics en paraules diverses i enviant missatges xifrats cap al cel serè.

En tot cas, això havia estat a la primavera, abans que passessin tota una sèrie de fets molt remarcables que van confirmar a en Hans que les paraules, tant les que es diuen com les que s'amaguen sota el coixí, tant si es poden veure i tocar com si són invisibles, tant si es xiuxiuegen com si es canten, són màgiques i tenen un poder capaç de saltar pàgines i viatjar en el temps.

* * *

EL canvi del solstici d'hivern al solstici d'estiu és un moment molt especial, sobretot als països del Nord. El dia es fa tan llarg que la nit amb prou feines té temps de lluir la seva capa d'estels, els grills canten a tothora i l'aire s'omple de promeses i secrets. Alguna cosa destarota

l'esperit de menuts i grans, i fins i tot les bestioles noten que algun fet inesperat podria esdevenir-se en qualsevol moment. En Hans ho havia sentit a dir sempre: «Passen coses extraordinàries, quan comença el solstici d'estiu! Cal estar ben atent per no perdre-se'n cap», deia l'àvia Gitte. Però aquell dia semblava que a casa seva no estiguessin per històries; la mare revisava comptes i factures, i el seu

pare tenia una pila d'exàmens per corregir. L'única que, pel que es veia, s'havia recordat de celebrar l'arribada de l'estiu era l'àvia, que havia preparat uns panets negres amb arengada i pastisssets de civada i xocolata. S'havia posat una faldilla de flors silvestres que la feia semblar més alta i esvelta i ara treia la pols a la biblioteca amb un plomall d'un color verd brillant.

—Qui serem, avui, a sopar? —va preguntar en Hans, esperançat, mirant la taula parada al jardí.

—De moment, nosaltres —va respondre l'àvia, mentre acabava de passar l'estri de la pols per les prestatgeries de fusta pàl·lida, plenes de llibres—. Però farem festa grossa! —va afegir-hi aleshores, deixant el plomall i agafant unes banderoles acolorides—. M'ajudes a penjar-les?

En Hans va fer que sí amb el cap, però en realitat estava una mica decebut; mentre ajudava l'àvia a penjar les banderoles va pensar que, en una nit com

aquella, li hauria agradat que l'ambient fos més festiu. Com per Nadal, que venien els seus cosins, o pel seu aniversari, que havien celebrat no feia gaire amb una festa on no havia faltat de res: pastís, serpentines i fins i tot un bon escarment, perquè jugaven a fer batalles medievals i buscar tresors amagats, i ell i l'Ariadna s'ho havien pres tan a la valenta que havien fet caure un quadre a terra. Què devia estar fent, l'Ariadna, per cert?, es va preguntar amb un sospir. Va agafar un conte i el va fullejar ràpidament fins a trobar les pàgines que més li agradaven. Les va observar amb atenció una estona, però aviat se'n va cansar i va tornar a tancar el llibre.

—Que no t'agrada? —va preguntar l'àvia.

—Sí, però me'l sé de memòria. Ja els he llegit tots una pila de vegades —va dir, resignat. Llavors va sortir al jardí, va treure's de la butxaca dels pantalons la lupa que li havien regalat pel seu aniversari i que sempre duia a sobre i es va dedicar a observar tot el que tenia al voltant, com si fos un detectiu. Va veure

una corrua de formigues que carregaven unes molles de pa molt feixugues; una abella amb cara de pocs amics, i un porquet de Sant Antoni que, en tocar-lo, es va cargolar de seguida. «Res que sigui gaire interessant», va pensar en Hans. Va escodrinyar entre els arbusts de gerds i nabius, va furgar entre una mata de dents de lleó per veure si hi trobava algun insecte una mica gros o, amb sort, potser fins i tot un conill. Mentre mirava d'esma al seu voltant per trobar-hi alguna cosa que li pogués animar la vetllada, sempre amb un ull enganxat a la lupa, l'àvia Gitte va sorprendre'l per darrere.

—Aquest segur que encara no l'has llegit —va dir, allargant-li un llibre.

Era un llibre gruixut, amb les tapes de tela d'un color marró gastat. En Hans se'l va mirar, encuriolit. Tenia raó: no l'havia vist mai. Va inspeccionar-lo del dret i del revés, i va adonar-se que no tenia títol. Però allò que veritablement el va sorprendre, quan va obrir-lo, era que totes les pàgines eren en blanc. Va arrufar el front i va mirar l'àvia, que l'observava amb els seus ulls petits i blaus.

Que potser li prenia el pèl? Però no: en Hans la coneixia molt bé, l'àvia Gitte, i si li havia donat aquell llibre volia dir que per algun motiu o altre devia ser interessant. Va palpar-lo per totes bandes, per comprovar que no hi hagués cap paraula amagada en algun marge o peu de pàgina, i fins i tot se'l va apropar a l'orella. Finalment va agafar la lupa i, acostant el vidre a una pàgina a l'atzar, de sobte va descobrir-hi unes figuretes que es movien. Era un grup d'homenets a cavall! En Hans no se'n sabia avenir. Encara no s'havia refet de la sorpresa que, fixant-s'hi una mica més, es va adonar que un dels cavallers, més petit que els altres, li feia senyals amb una mà. En Hans, fregant-se els ulls, va enretirar la lupa i es va trobar altre cop amb el paper en blanc. Llavors va mirar el llom, que estava tot empolsegat. Devia fer temps que ningú no l'havia llegit, aquell llibre sense paraules.

27

—Té —va dir-li l'àvia, donant-li el plomall de la pols—. Neteja'l una mica. Però ves alerta i no aixequis gaire pols, que això no és una joguina... —va dir,

mentre tornava a entrar a **A** dins de casa. En Hans va tancar el llibre i va passar-hi el plomall **N** suaument per sobre. I en arribar **H** al llom es va fixar que, sota la capa de pols, hi apareixien unes lletres: una «h», una «a», una «n» i una «s». «Hans!» **S** Quina cosa tan admirable, va pensar: un llibre que duia el seu nom. El títol encara tenia unes quantes lletres més, i per poder-les llegir bé va tornar a fregar la superfície amb el plomall. Però no va ser a temps de descobrir què hi posava, perquè les partícules de pols li

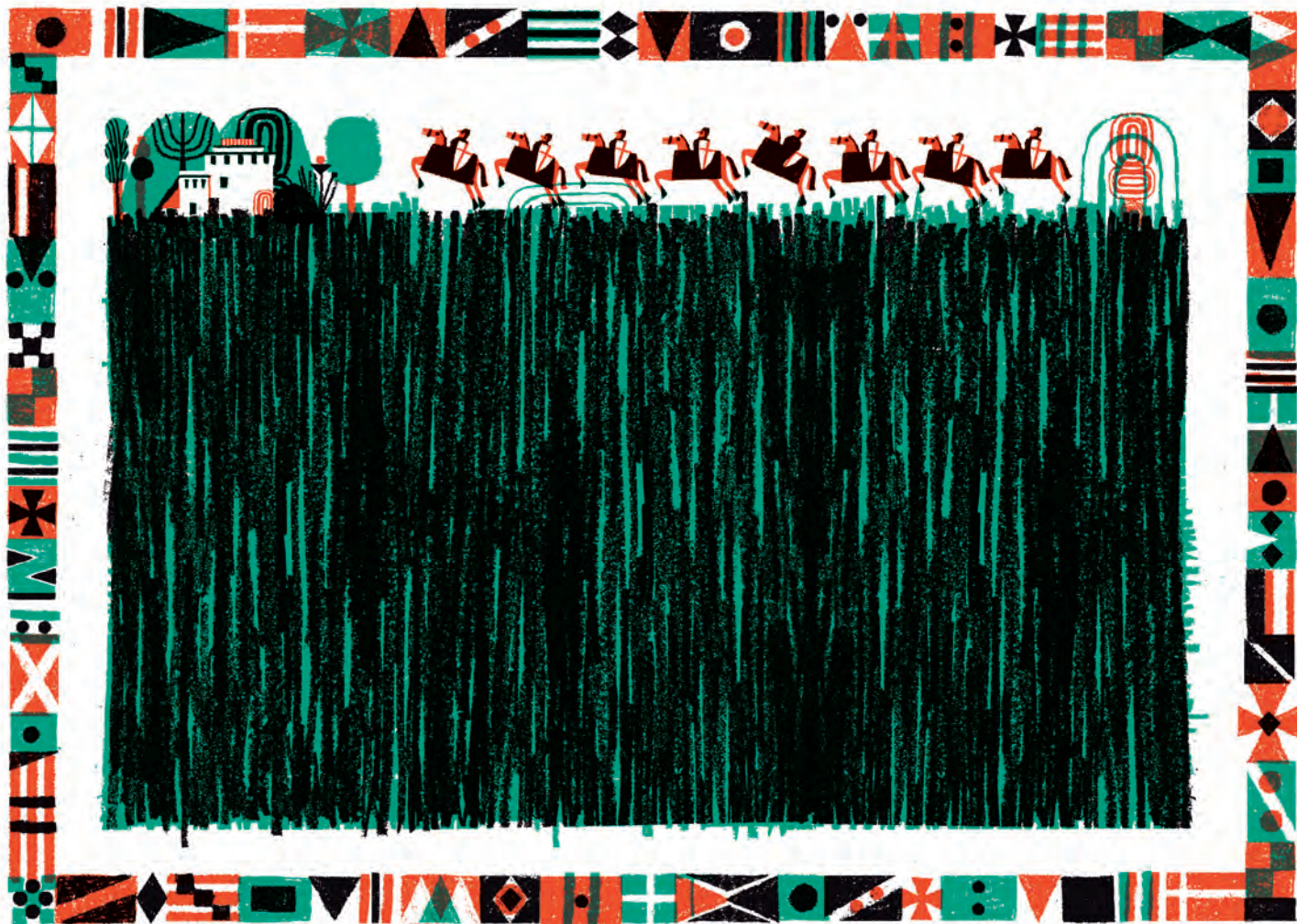

van provocar un esternut tan fort que va haver de tancar els ulls. Quan els va tornar a obrir va quedar-se una mica desorientat. Tot d'una, el jardí de casa havia desaparegut; era al mig del camp!

Va trigar uns minuts a entendre on era. Aquell entorn verd, ple de terres llaurades i amb una església no gaire lluny, li era familiar però alhora no acabava d'encaixar en cap dels paisatges de l'illa que tan bé coneixia. Semblava que fos el poblet on havia nascut l'àvia Gitte i on solien passar els estius, perquè l'església de Sant Lars, que era tota rodona com un cilindre, era inconfusible. Molt a prop, gairebé a tocar de la façana, s'hi veia ben clarament un altre element arquitectònic: la gran pedra rectangular que hi havien clavat els vikings feia molts segles, plena de símbols d'un alfabet enigmàtic. Però on eren els camins empedrats i els jardinetes del voltant? En lloc d'això, només hi havia uns quants arbres majestuosos aquí i allà, i l'església tenia un aspecte una mica diferent: la teulada de color gris en forma de barret havia desaparegut,

i també hi faltaven els contraforts, els braços de pedra gruixuts que aguantaven la façana.

Més enllà de l'església en Hans va veure uns pagesos que treballaven sota el sol, esperonant dues mules que arrossegaven una arada, i ja estava a punt d'encaminar-s'hi per demanar-los ajut quan, de sobte, va sentir un soroll de fons, que venia de la banda sud de l'illa. En Hans va empetitir els ulls en aquella direcció i va veure-hi un núvol de polseguera que s'anava fent gros a mesura que el soroll creixia, fins a convertir-se en una remor pregon: un grup d'homes a cavall s'atansava a gran velocitat. Eren els cavallers del llibre! Ja n'havia vist altres vegades, de cavallers; en dies assenyalats era força habitual veure'n, a l'illa, però de seguida es va adonar que aquests eren tota una altra cosa. Duïen una cota de malla, casc i un vestit blanc al damunt, i avançaven amb una determinació que hauria deixat en ridícul els cavallers de les festes populars. «Fan por i tot», va pensar en Hans. I tot i que en principi no feien cara de ser males persones i segur

que haurien frenat abans d'arribar fins on era ell, va decidir no arriscar-se i va arrencar a córrer fins a l'església. Va arribar-hi traient la llengua fora, pocs segons abans que ho fessin els cavallers, que a l'últim minut havien passat del galop al trot i s'havien aturat a uns quants metres de distància.

32

Van descavalcar ràpidament i, amb pas decidit, dos d'ells es van atansar a la porta de l'església, on en Hans s'havia quedat palplantat. Eren dos homes alts

i corpulents, i ara que els tenia a prop va poder veure amb detall que cada un d'ells portava espasa i escut, i que a l'uniforme blanc hi resplendia una creu vermella. Al darrere, una mica insegur, hi havia un cavaller més petit que duia un uniforme com els altres, però es veia d'una hora lluny que era un nen. En Hans el va reconèixer de seguida; era el cavaller que li havia fet senyals des de les pàgines en blanc. Va saludar-lo amb la mà efusivament, però el cavaller va fer l'orni i va fixar la mirada al buit, tot seriós, com si no sabés de què anava la cosa.

—Bon dia —va dir llavors en Hans, procurant somriure una mica per si de cas.

—No tenim temps per perdre —va dir un d'ells, que devia ser el cap de colla perquè duia una barba llarga i espessa i era el més alt de tots—. Qui ets i què hi fas, aquí?

En Hans, que mai no es quedava callat davant d'una pregunta difícil, en aquell moment no va saber què dir i, veient que aquells senyors tenien pressa, va optar per fer un gest enèrgic amb el braç, indicant el lloc per on havia vingut:

—Em dic Hans i vinc d'allà! —va dir amb aplom. En aquell moment va adonar-se que encara duia el plomall de pols de l'àvia a la mà; li havia anat molt bé per assenyalar amb més força un punt indefinit entre els camps verds que s'estenien a l'horitzó. Els cavallers, en veure aquell personatge desconegut i estrafolari, vestit amb pantalons curts i tirants i apuntant cap al cel amb un estri de cabells verds, van fer un pas enrere. El cap de colla va desembeinar l'espasa:

34

—Què és això? —va dir, amb veu insegura.

—Aneu amb compte; no el provoqueu —li va dir l'altre, en veu baixa—, que no sigui cosa de bruixeria...

Sorprès davant l'impacte que havia causat el seu gest, en Hans, que era un nen ràpid de pensaments i d'idees, no va dubtar a treure'n profit:

—És una vareta! —va cridar.

El cavaller que havia desembeinat l'espasa va empassar saliva i va xiuxiuejar alguna cosa a l'altre, a cau d'orella. I aleshores, el cavaller petit, que fins ara s'havia

mantingut en un segon pla, va fer un pas endavant, es va posar bé la cota de malla (semblava que li feia una mica de nosa) i va dir:

—Cavallers meus! Sou davant d'un gran mag, poderós i magnànim: en Hans Mig Cèntim. Ara feia temps que no ens visitava, però per aquestes contrades és molt conegut...

En Hans va quedar astorat de la sonoritat i volada que agafava el seu propi nom dit d'aquella manera; feia un efecte prometedor. Però com és que el coneixia, aquell cavaller?

—Exacte! —es va afanyar a respondre, en un to molt convincent.

Els cavallers es van mirar, visiblement impactats, i el que portava la veu cantant va donar una instrucció ràpida i discreta a l'altre, que se'n va anar a trobar la resta de cavallers.

—Senyor Hans Mig Cèntim! —va dir aleshores, amb molta parsimònia—. Us preguem que ens acompanyeu en aquesta hora decisiva. Els cavallers del temple, que som tots nosaltres, ens veiem obligats a fugir de l'illa que ens ha

acollit durant dues centúries. Hem carregat els cavalls d'arengades, civada, blat i sègol, perquè ens espera un viatge llarg i ple d'entrebancs. Ara només ens queda fer el darrer ritual aquí dins, al Temple de Lars, i endur-nos el bagul de la paraula sagrada. Us demanem, senyor Hans Mig Cèntim, que ens protegiu amb el vostre poder i ens ajudeu a sortir de l'illa sans i estalvis!

Tot i que el cavaller no li havia explicat de què fugien, ni tenia la més remota idea de com se suposava que ell els havia de protegir, en Hans va assentir sense vacil·lar:

36

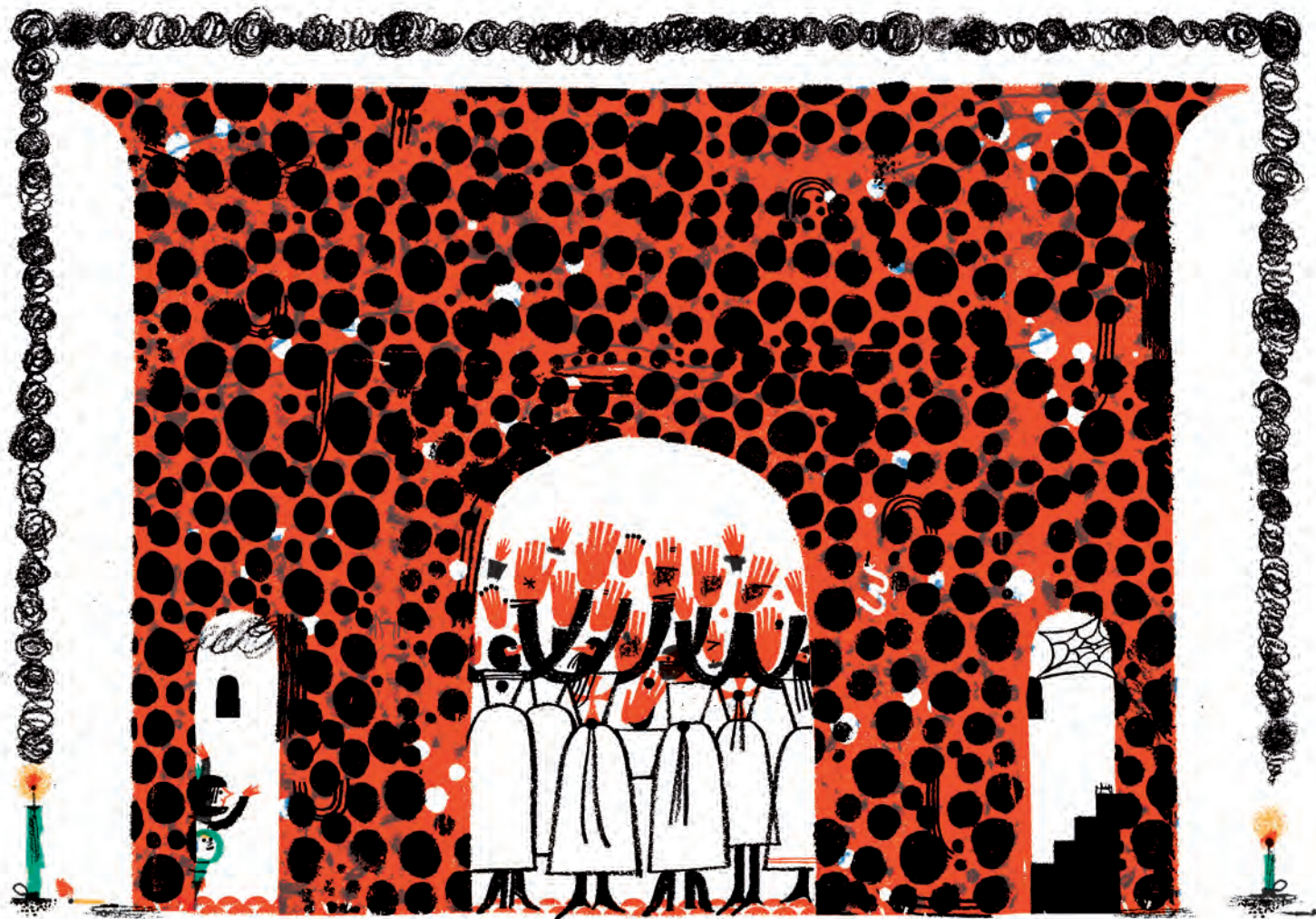
—D'acord! —va dir, pensant que alguna cosa o altra se li acudiria.

El cavaller va semblar satisfet; va fer un lleu cop de cap en senyal de respecte i va dir unes paraules en veu baixa a un grup de cinc cavallers que s'esperaven unes passes més enllà. Fos el que fos allò que haguessin convingut, va semblar que tots hi estaven d'acord: «Molt bé, Gran Mestre» van anar dient, un per un. Aleshores el cavaller petit, que estava molt atent a qualsevol ordre que li poguessin donar, va treure's una clau grossa de sota l'uniforme blanc, va

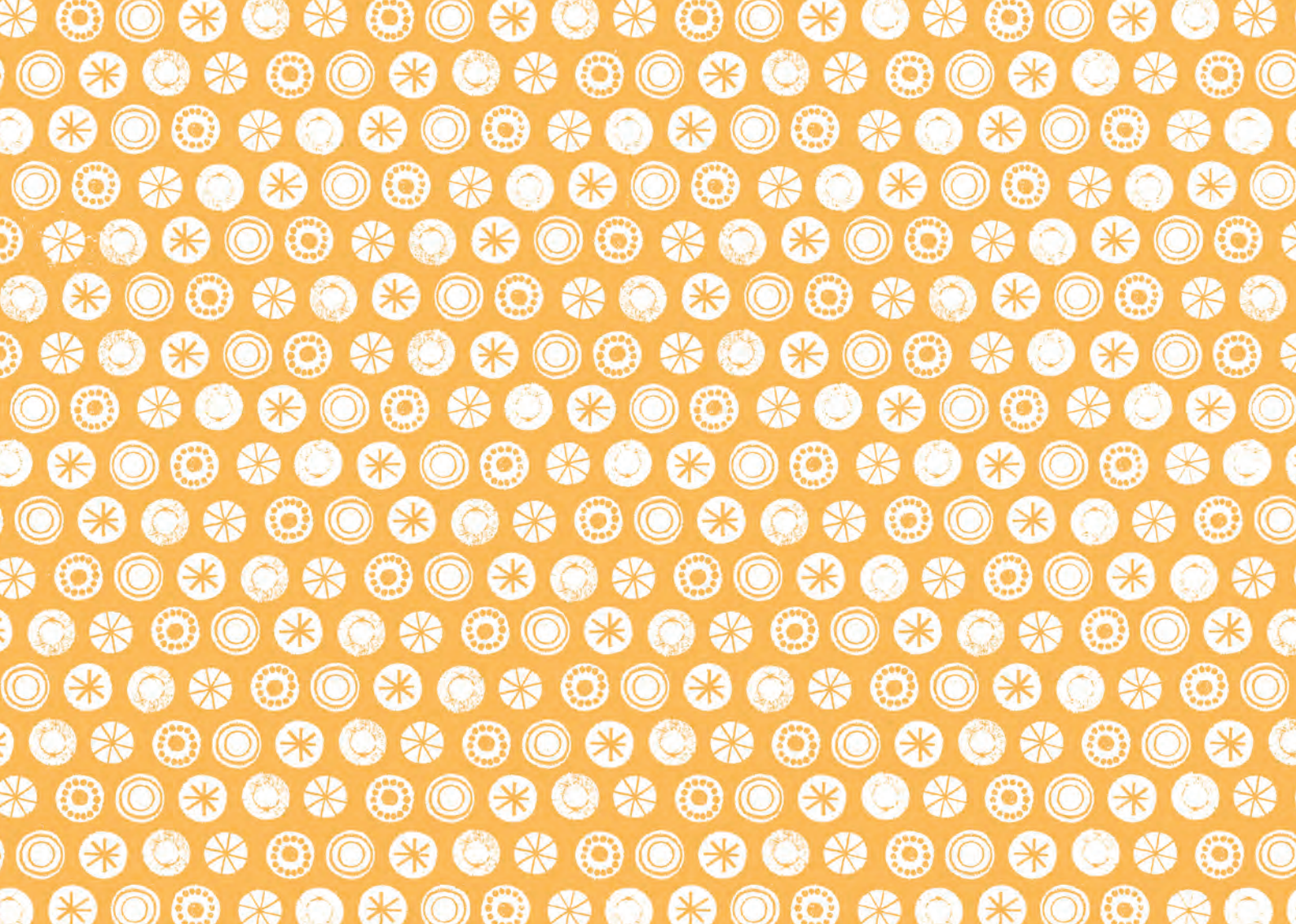
obrir la porta de l'església i els cavallers van entrar-hi un per un. En Hans es va quedar a l'entrada, indecís. El cavaller petit el va empènyer amb la punta de la clau:

—Tu també, Hans Mig Cèntim! —va dir, animant-lo a entrar. No responia ben bé al perfil dels altres cavallers ni duia l'uniforme amb el mateix aplom, i

En **HANS** viu en una petita illa situada molt amunt en el mapa d'Europa. Els amics li diuen **MIG CÈNTIM** perquè no aixeca un pam de terra, i la mestra el renya per qüestionar coses que són evidents. Com que s'avorreix, una nit d'estiu la seva àvia li dona un llibre sense nom perquè es distregui, i quan ell hi fica el nas amb la seva lupa gruixuda comencen a passar coses sorprenents. Els carrers han desaparegut i uns cavallers s'apropen al galop. És ell, el protagonista de la història? O és més aviat la història, que existeix gràcies a ell? Tot pot ser i tot passa a la vegada, sobretot amb l'ajuda d'un ratolí lector i d'amics expeditius com l'Ariadna.

HI HA UN MÓN ADORMIT A PUNT DE SER RESCATAT, PERQUÈ LES PARAULES,
A DIFERÈNCIA DE LA GRAVETAT, CORREN I VOLEN LLIURES.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

